

Ісаєва О. В.

аспірант кафедри фінансів

ДВНЗ «Українська академія банківської справи

Національного банку України»

м. Суми, Україна

ВПЛИВ ДЕРЖАВНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Адекватні та ефективні інвестиції є життєво важливими для досягнення і підтримання протягом тривалого часу економічного зростання та забезпечення росту доброту усіх прошарків населення. Ефективність довгострокового фінансування будівництва нових виробничих і невиробничих об'єктів, а також модернізації існуючих багато в чому залежить від пропорцій між приватними та державними інвестиціями.

Активізація інвестиційної діяльності в державному секторі викликає попит на інвестиційні товари та робочу силу не лише в державному секторі, але й у приватному, не тільки в галузях, які випускають машини й обладнання, а й у будівництві, усіх інших галузях народного господарства, навіть до добувних галузей промисловості й сільського господарства.

Саме держава, здійснюючи власні інвестиції, має можливість викликати мультиплікаційний ефект збільшення загальнонаціонального продукту, який у свою чергу провокує індуковані інвестиції, що пов'язані з ефектом акселерації. Держава – єдиний дієвий суб'єкт, що стоїть на сторожі загальнонаціональних господарських інтересів суспільства. Все це свідчить про те, що держава виконує величезну мобілізаційну роль у накопиченні капіталу, в інтересах успішного розвитку соціально орієнтованого народногосподарського комплексу.

Звертаючись до української дійсності, варто зазначити, що починаючи з 90-х років уряд згортав державні капіталовкладення, унаслідок чого неухильно скорочувалися інші інвестиції та ріст ВВП. Розглянемо динаміку фінансування

інвестицій в Україні за джерелами протягом останнім років (табл. 1).

Таблиця 1 – Джерела фінансування капітальних інвестицій в Україні в 2006-2013 рр., млн. грн. [1]

Джерела	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Відхилення
Усього	148972,3	222678,9	272074,1	192878	189060,6	259932,2	263727,7	247891,6	98919,3
у т.ч. за рахунок									
коштів державного бюджету	9605,3	15077,3	15402,9	8360,8	10952,2	18394,6	16530,9	6243,5	-3361,8
коштів місцевих бюджетів	6732,2	9370,4	12498	5914,5	6367,7	8801,3	8307,7	7036,7	304,5
власних коштів підприємств та організацій	89136,3	130514,8	161277,2	127435,4	114963,6	152279,1	156149,3	157122	67985,7
кредитів банків та інших позик	21256,8	33903,8	42981	25587,5	23336,2	42324,4	42526,9	36650	15393,2
коштів іноземних інвесторів	5094,2	7251,3	8087	8209,4	4067,7	7196,1	x	4009,5	-1084,7
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	5110,4	18428,4	21084,2	10298,2	20830,2	19572,9	21975,1	27686,2	22575,8
інших джерел фінансування	12037	8132,7	5039,6	7072,2	8543	11363,9	18237,8	9143,7	-2893,3

Із даних таблиці видно, що протягом 2006-2013 рр. загальний обсяг капітальних інвестицій суттєво зріс: із 148972,3 млн. грн. до 247891,6 млн. грн., причому динаміка змін за окремими джерелами фінансування була різною. Так, найбільші суми протягом усього аналізованого періоду припадали на власні кошти підприємств та організацій – більше половини від усіх інвестицій. Ці ресурси зросли з 89135 млн. грн. до 157122 млн. за період. Вагомими були також кредити банків та інші позики, які зросли за 2006-2013 рр. на 36650 млн. грн. Кошти населення на індивідуальне житлове будівництво на початку аналізованого періоду були не досить вагомим джерелом фінансування, склавши 5110 млн. грн., однак вони зростали найвищими темпами, в 2013 р. сягнувши рівня 27686 млн. грн. у 2013 р. Мало також місце незначне скорочення інших джерел фінансування за аналізований період на 2893 млн. грн., і в 2013 р. вони склали 9143,7 млн. грн. Кошти місцевих бюджетів за період дещо зросли: з 6732 млн. грн. до 7036 млн. грн. (на 304,5 млн. грн.). Щодо інвестування за рахунок коштів державного бюджету, то воно також було не досить вагомим джерелом фінансування, склавши в 2006 р. 9605 млн. грн., а в 2013 р. – 6243,4 млн. грн. – це найнижчий показник з весь аналізований період. Зміна по рокам була нерівномірною, а найвищий рівень був у 2011 р. –

18394 млн. грн.

А. Фуенте розглядав граничну межу бюджетних інвестицій, що знаходиться на рівні 2% від ВВП країни. За цією теорією негативним є будь-яке відхилення від 2%. Перевищення лінії Фуенте означає надмірне втручання держави в інвестиційні процеси, недопущення приватного інвестора, а також надмірну витрату бюджетних коштів. Зменшення даного рівня нижче 2% свідчить про надмірну автономію економічних процесів та про незацікавленість держави в інвестуванні у власну економіку [2]. Така тенденція призводить до відтоку приватних інвестицій та зменшення рівня інвестиційної привабливості національної економіки. Ми дослідили даний показник для України за 2006-2013 рр. та переконалися, що зазначена межа не досягається (рис. 1).

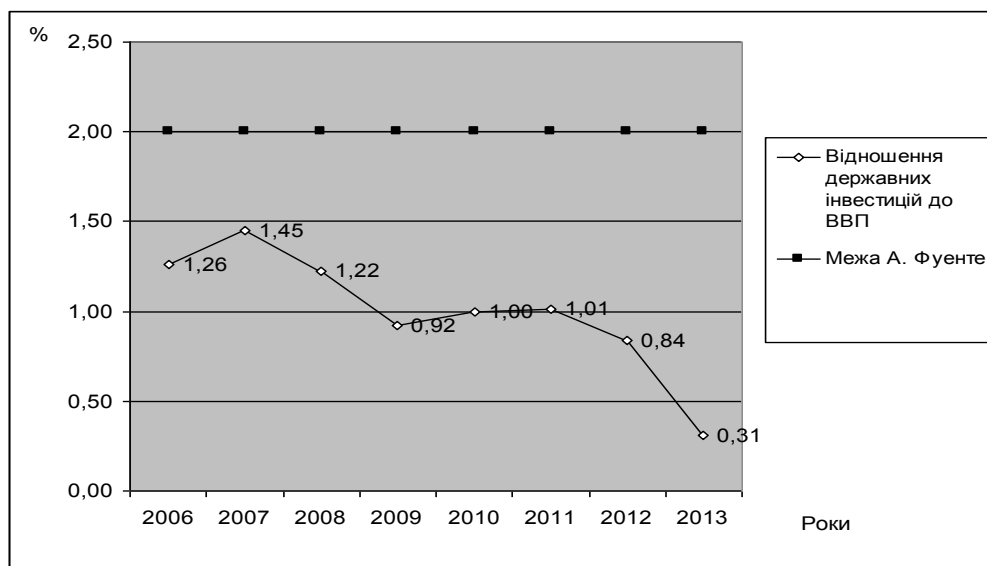

Рисунок 1 – Обсяг державних інвестицій України у відсотках до ВВП у 2006-2013 рр. [1]

Починаючи з 2007 р. спостерігається поступове зменшення державних інвестицій у загальному обсязі ВВП, що говорить про зниження ролі бюджетного інвестування. Вчені встановили, що найнижчий рівень 0,92% спостерігається у 2009 р., що відповідає найбільш низьким макроекономічним показникам. У той же час максимальна величина державних інвестицій припадає на 2007 р., і в ньому ж було досягнуто найвищих темпів економічного

зростання.

Зіставимо питому вагу фінансування капітальних інвестицій за рахунок державного бюджету та відсоткову зміни річного ВВП (рис. 2).

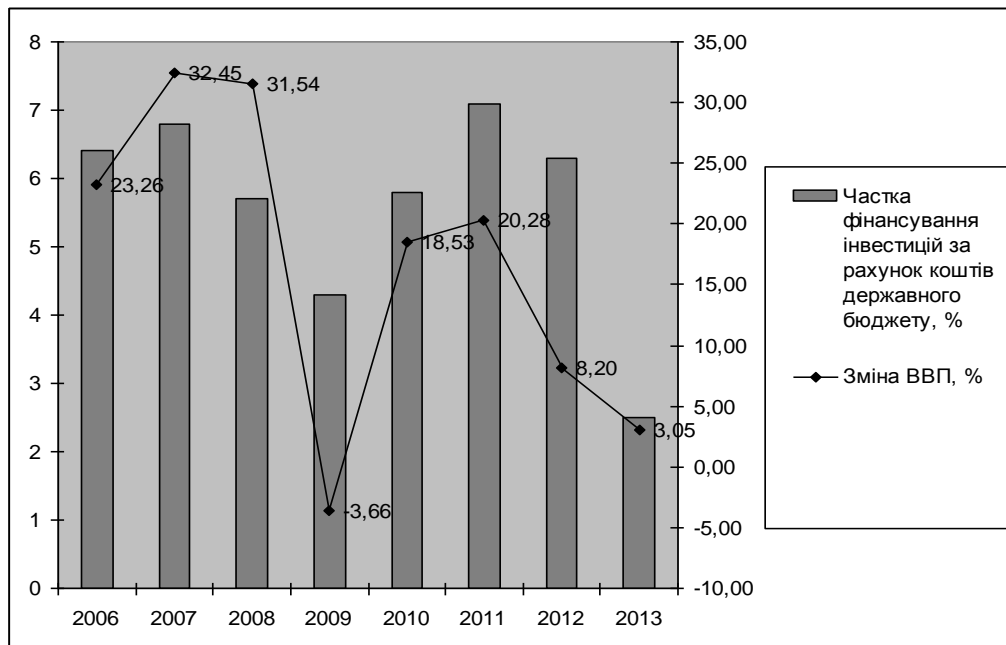

Рисунок 2 – Динаміка зміни річного ВВП та частки державного фінансування капітальних інвестицій в Україні в 2006-2013 рр., млрд. грн. [1]

Вищенаведений графік показує, що тенденція зміни частки державного фінансування інвестицій цілком відповідає тенденції зміни ВВП – у періоди нарощування частки держави як інвестора спостерігається збільшення величини ВВП на аналогічну величину, причому ця відповідність є навіть більшою, ніж відповідність між темпом зміни ВВП та темпом зміни загального обсягу капітальних інвестицій. Так, у роки, коли були найнижчі показники частки державних інвестицій – 4,3% у 2009 р. та 2,5% у 2013 р. були й найнижчі показники ВВП (-3,66% та 3,05% відповідно). У 2011 р., коли частка державних вкладень була максимальною (7,1%), відбулося й нарощування ВВП. Тобто можна зробити висновок, що нарощування державних інвестицій позитивно впливає на динаміку валового внутрішнього продукту країни.

Виходячи з графіку, можна сказати, що найкращим показником частки держави в капітальних інвестиціях із представлених є 6,8%, оскільки саме при такому значенні був зафіксований максимальний темп приросту ВВП.

Отже, частка бюджетних інвестицій відображає рівень впливу держави процеси в економіці. На нашу думку, поточна ситуація в Україні із державними інвестиціями є несприятливою, оскільки їхнє зменшення останнім часом безпосередньо негативно впливає на темпи економічного зростання.

Ми вважаємо, що для України важливим є формування чітких цілей бюджетних інвестицій, що дозволить максимізувати соціально-економічний ефект. Бюджетне інвестування завжди є вибором між спрямуванням коштів у соціальну сферу або підтримкою реального сектору економіки та її конкурентоспроможності. Гостро стоїть питання загальної величини даних інвестицій як показник рівня втручання держави в економічні процеси. Вже від часів проголошення незалежності в Україні спостерігаються тенденції автономізації та децентралізації економіки. Виходячи з цього важливості набуває питання визначення оптимального рівня бюджетних інвестицій.

Більш висока питома вага держави в структурі інвесторів сприяє загальному економічному зростанню, отже держава – важливий інвестор. Тому частка держави в структурі капітальних інвестицій має наближатися до показника 7%, а її скорочення веде до погіршення забезпечення підприємств фондами та як наслідок спаду у виробництві, що в свою чергу негативно впливає на якість життя та добробут, розвиток економіки в цілому.

Література:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Клівіденко, Л. М. Роль та значення бюджетних інвестицій в соціально-економічному розвитку України [Електронний ресурс] / Л. М. Клівіденко, Ю. Б. Прокопишин. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1098>.

Ісаєва, О.В. Вплив державних інвестицій на економічний розвиток [Текст]
/ О.В. Ісаєва // Актуальні питання фінансово-економічного розвитку держави та
регіонів : збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-
практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (20-21
червня 2014 р.). - у 2-х ч. – К. : Нова економіка, 2014. – Ч. 2. – С. 110-114.